

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО  
Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки

кафедра суспільно-гуманітарних наук

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Зав. кафедри СГН

доц. \_\_\_\_\_ О.М.Максимець

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

***«ОСНОВИ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА»***

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»

зі спеціальності

242 «Туризм»

(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

2019-2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи ораторського мистецтва»  
для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 242 «Туризм»  
– Мелітополь, ТДАТУ, 2019. – 10 с.

Розробник: ст. викладач Шлеїна Л.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних  
наук Протокол від «04» вересня 2019 року № 1

Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук

доц. \_\_\_\_\_ О.М.Максимець

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності  
242 «Туризм» (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол № \_\_\_\_ від «\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2019 року

Голова, доц. \_\_\_\_\_

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Найменування показників                                              | Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти                      | Характеристика навчальної дисципліни    |                 |
|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------|
|                                                                      |                                                                       | денна форма навчання                    |                 |
| Кількість кредитів: <b>4</b>                                         | Галузь знань<br>24<br><u>«сфера обслуговування»</u><br>(шифр і назва) | <b>Нормативна</b>                       |                 |
| Загальна кількість годин -<br><b>120</b>                             | Спеціальність<br>242 «Туризм»                                         | Курс                                    | Семестр         |
| Змістових модулів – <b>2</b>                                         |                                                                       | 1-й                                     | 1-й             |
| Тижневих годин для аудиторних – 4<br>самостійної роботи студента – 8 | Ступінь вищої освіти:<br><u><b>«Бакалавр»</b></u>                     | Вид занять                              | Кількість годин |
|                                                                      |                                                                       | Лекції                                  | 20              |
|                                                                      |                                                                       | Практичні заняття                       | 20              |
|                                                                      |                                                                       | Семінарські заняття                     | -               |
|                                                                      |                                                                       | Самостійна робота                       | 80              |
|                                                                      |                                                                       | Вид контролю:<br>Диференційований залік |                 |

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Мета:** одержання знань, навичок із технології підготовки до публічного спілкування, вибору ефективних методів завоювання й підтримання уваги слухачів, контролю над слухацькою аудиторією, удосконалення культури й техніки мовлення.

**Завдання:** опанувати об'єктивні чинники відродження класичної та національної риторичної спадщини, розвитку риторики в сучасних умовах, можливості сучасної риторичної науки для розвитку системи професійних здатностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

**знати:** об'єктивні чинники відродження класичної та національної риторичної спадщини, розвитку риторики в сучасних умовах, можливості сучасної риторичної науки для розвитку системи професійних здатностей: культури мислення, культури та техніки мовлення, культури поведінки в публічному спілкуванні, інших важливих, підбір, осмислення, розташування матеріалів для публічного виступу, логічні та вербальні засоби підвищення ефективності публічних виступів, культуру та техніку мовленнєвої діяльності промовця, психологічні основи публічних виступів;

**вміти:** опанувати об'єктивні чинники відродження класичної та національної риторичної спадщини, розвитку риторики в сучасних умовах, можливості сучасної риторичної науки для розвитку системи професійних здатностей.

### 3.Програма навчальної дисципліни

#### *Змістовий модуль 1*

#### **Риторика як предмет. Закони і жанри риторики.**

##### **Тема 1: Предмет і завдання курсу «риторика». Загальне поняття про риторику як науку й навчальну дисципліну**

1. Загальне поняття про риторику. Основні поняття класичної риторики.
2. Розділи класичної риторики. Сучасний зміст риторики.
3. Суміжні з риторикою науки.
4. Місце риторики серед інших наук в її розвитку.
- 5.Ознаки риторики (інтегративність, системність, універсальність, прикладна спрямованість, етико-естетична зумовленість).

##### **Тема 2: З історії риторики. Витоки й розвиток риторичної думки в світі.**

1. Міфологія й народний золотослів – джерело словесного мистецтва.(Ставлення до живого слова в міфології; Народний золотослів про володіння словом)
2. Риторика Стародавньої Греції й Риму.
3. Розвиток української риторики. Шляхи й джерела українського красномовства.
4. Українська риторична школа Києво-Могилянської академії.
5. Мовленнєвий етикет в українському золотому слові.

##### **Тема 3: Риторична техніка. Засоби риторичної техніки**

1. Поняття про риторичний тренінг. Засоби риторичної техніки.
2. Знаки партитури тексту промови (інтонаційної розмітки).
3. Способи тренування мовлення.
4. Дихальні вправи.
5. Розвиток голосу.
6. Вироблення дикції.

##### **Тема 4: Про Підготування промови**

1. Процес підготування промови. Структура промови.
2. Закони логіки в промові.
- 3.Розробляння ораторської промови.
4. Тропи й риторичні фігури в ораторському виступі.
5. Класична риторика по підготування промови. ( Розділи класичної риторики; Риторичне —дерево)
- 6.Зовнішність оратора.
7. Використання простору в публічному спілкуванні.
8. Що допомагає підтримувати зв'язок з аудиторією.
9. Риторичний аналіз промови.

##### **Тема 5: Риторична формула: закони й правила риторики**

- 1.Закони риторики:
  - 1.1.Концептуальний закон.
  - 1.2.Закон моделювання аудиторії.
  - 1.3.Стратегічний закон.
  - 1.4.Тактичний закон.
  - 1.5.Мовленнєвий закон.

- 1.6. Закон ефективної комунікації.
- 1.7. Системно-аналітичний закон.
2. Зіставлення фаз мовленнєвої діяльності, розділів класичної риторики і законів риторики.
3. Три «золоті» правила риторики.

## *Змістовий модуль 2*

### **Практичні аспекти риторики.**

#### **Тема 6: Поняття про особистість у риториці**

1. Поняття особистості.
2. Уточнювання поняття «особистість» оратора з погляду мовленнєвознавства (Мовна й мовленнєва особистість оратора; Комунікативна особистість оратора; Риторична особистість оратора; Параметри (ознаки, характеристики) риторичної особистості).
3. Образ оратора. (Поняття про образ оратора; Образ аудиторії)

#### **Тема 7: Психологічні чинники риторичної особистості**

1. Пам'ять у риторичній діяльності оратора. Мислення як основа риторичної компетентності.
2. Увага в діяльності оратора. Роль емоцій у риторичному спілкуванні.
3. Воля як складник риторичної особистості. Що таке техніка й психотехніка оратора.
4. Особливості невербальної психотехніки оратора.  
(Засоби зовнішньої естетичної виразності оратора; Пам'ятка оратору щодо пози, жестикуляції, техніки мовлення)
5. Урахування особливостей аудиторії під час публічного виступу (Гендерні відмінності у сприйманні інформації; Виступ перед професійно підготовленою аудиторією; Виступ перед молодіжною аудиторією; Особливості переконання аудиторії під час публічного виступу)

#### **Тема 8: Жанри мовлення оратора. Класифікація промов**

1. Про класифікацію промов.
2. Види красномовства, сфери його застосування та жанри мовлення оратора. (Суспільно-політичне красномовство; Дипломатичне красномовство; Військове красномовство; Академічне красномовство; Судове (юридичне) красномовство; Церковно-богословське красномовство (гомілетика); Соціально-побутове красномовство; Ділова риторика)

#### **Тема 9: Риторичний дискурс**

1. Поняття про неориторику (загальну риторику). Поняття про риторичний дискурс.
2. Основні одиниці дискурсу. Поняття тексту в риторичному дискурсі.
3. Складне синтаксичне ціле як одиниця тексту.
4. Закони текстотворення. Категорії тексту. Заголовок тексту. Типологія тексту.
5. Текст і дискурс.

#### **Тема 10: Еристика. Основи полемічної майстерності**

1. Поняття про еристику – мистецтво суперечки.
2. Суперечка, дискусія, полеміка, диспут, дебати.
3. Етапи суперечки. Види суперечки.
4. Правила й закони діалогічного мовлення.
5. Вимоги до риторичної особистості полеміста
6. Толерантність спілкування.
7. Труднощі діалогу. Бар'єри спілкування.

#### 4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Номер тижня                                                              | Вид занять          | Тема заняття або завдання на самостійну роботу                                                                                         | Кількість |      |        |     | балів |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------|--------|-----|-------|
|                                                                          |                     |                                                                                                                                        | годин     |      |        |     |       |
|                                                                          |                     |                                                                                                                                        | Лек.      | Лаб. | Практ. | СРС |       |
| <b>Змістовий модуль 1. Риторика як предмет. Закони і жанри риторики.</b> |                     |                                                                                                                                        |           |      |        |     |       |
| 1                                                                        | Лекція 1            | Предмет і завдання курсу «риторика». Загальне поняття про риторику як науку й навчальну дисципліну                                     | 2         | -    | -      | -   | -     |
|                                                                          | Практична робота 1  | Предмет і завдання курсу «риторика». Загальне поняття про риторику як науку й навчальну дисципліну                                     | -         | -    | 2      | -   | 6     |
|                                                                          | Самостійна робота1  | Риторика – наука і мистецтво.                                                                                                          | -         | -    | -      | 8   | 2     |
| 2                                                                        | Лекція 2            | 3 історії риторики. Витоки й розвиток риторичної думки в світі.                                                                        | 2         | -    | -      | -   | -     |
|                                                                          | Практична робота 2  | 3 історії риторики. Витоки й розвиток риторичної думки в світі.                                                                        | -         | -    | 2      | -   | 6     |
|                                                                          | Самостійна робота   | Розвиток риторики в XIX - XXI століттях.                                                                                               | -         | -    | -      | 8   | 2     |
| 3                                                                        | Лекція 3            | Риторична техніка. Засоби риторичної техніки                                                                                           | 2         | -    | -      | -   | -     |
|                                                                          | Практична робота 3  | Риторична техніка. Засоби риторичної техніки                                                                                           | -         | -    | 2      | -   | 6     |
|                                                                          | Самостійна робота3  | Усний і писемний риторичний текст. Порівняльна характеристика                                                                          | -         | -    | -      | 8   | 2     |
| 4                                                                        | Лекція 4            | Про підготування промови                                                                                                               | 2         | -    | -      | -   | -     |
|                                                                          | Практична робота 4  | Про підготування промови                                                                                                               | -         | -    | 2      | -   | 6     |
|                                                                          | Самостійна робота4  | Страх перед аудиторією. Як подолати? Риторичні поради.                                                                                 | -         | -    | -      | 8   | 2     |
| 5-6                                                                      | Лекція 5            | Риторична формула: закони й правила риторики                                                                                           | 2         | -    | -      | -   | -     |
|                                                                          | Практична робота 5  | Риторична формула: закони й правила риторики                                                                                           | -         | -    | 2      | -   | 6     |
|                                                                          | Самостійна робота5  | Закони риторики. Риторична формула як сукупність семи законів організації та управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю особистості. | -         | -    | -      | 8   | 2     |
| 7-8                                                                      | ПМК 1               |                                                                                                                                        | -         | -    | -      | -   | 10    |
| Всього за змістовий модуль 1- 60 год                                     |                     |                                                                                                                                        | 10        |      | 10     | 40  | 50    |
| <b>Змістовий модуль 2. Практичні аспекти риторики.</b>                   |                     |                                                                                                                                        |           |      |        |     |       |
| 9                                                                        | Лекція 6            | Поняття про особистість у риториці                                                                                                     | 2         | -    | -      | -   | -     |
|                                                                          | Практична робота 6  | Поняття про особистість у риториці                                                                                                     | -         | -    | 2      | -   | 6     |
|                                                                          | Самостійна робота 6 | Особистість як образ автора й образ аудиторії                                                                                          | -         | -    | -      | 8   | 2     |

|                                          |                      |                                                                                                                                               |    |   |    |    |     |
|------------------------------------------|----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|---|----|----|-----|
| 10                                       | Лекція 7             | Психологічні чинники риторичної особистості                                                                                                   | 2  | - | -  | -  | -   |
|                                          | Практична робота 7   | Психологічні чинники риторичної особистості                                                                                                   | -  | - | 2  | -  | 6   |
|                                          | Самостійна робота 7  | Розвиток психологічних якостей риторичної особистості                                                                                         | -  | - | -  | 8  | 2   |
| 11                                       | Лекція 8             | Жанри мовлення оратора. Класифікація промов                                                                                                   | 2  | - | -  | -  | -   |
|                                          | Практична робота 8   | Жанри мовлення оратора. Класифікація промов                                                                                                   | -  | - | 2  | -  | 6   |
|                                          | Самостійна робота 8  | Моделювання ситуації професійного спілкування. Виступ на конференції про особливості, телевізійного дискурсу (кіно дискурсу, радіо дискурсу). | -  | - | -  | 8  | 2   |
| 12                                       | Лекція 9             | Риторичний дискурс                                                                                                                            | 2  | - | -  | -  | -   |
|                                          | Практична робота 9   | Риторичний дискурс                                                                                                                            | -  | - | 2  | -  | 6   |
|                                          | Самостійна робота 9  | Основні параметри аналізу тексту й аналізу виголошеної промови.                                                                               | -  | - | -  | 8  | 2   |
| 13                                       | Лекція 10            | Еристика. Основи полемічної майстерності                                                                                                      | 2  | - | -  | -  | -   |
|                                          | Практична робота 10  | Еристика. Основи полемічної майстерності                                                                                                      | -  | - | 2  | -  | 6   |
|                                          | Самостійна робота 10 | Стилі поведінки в конфлікті.                                                                                                                  | -  | - | -  | 8  | 2   |
| 14-15                                    | ПМК2                 |                                                                                                                                               | -  | - | -  | -  | 10  |
| Всього за змістовий модуль 2 – 60 год.   |                      |                                                                                                                                               | 10 | - | 10 | 40 | 50  |
| Всього з навчальної дисципліни – 120год. |                      |                                                                                                                                               | 20 | - | 20 | 80 | 100 |

5. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль  
Підсумковий модульний контроль 1

1. Риторика як предмет.
2. Предмет і основні завдання риторики.
3. Основні поняття риторики.
4. Вимоги до вживання риторичного слова.
5. Ораторські вміння і навички у контексті професійної діяльності.
6. Концептуальний закон риторики.
7. Закон моделювання аудиторії.
8. Стратегічний закон риторики.
9. Тактичний закон риторики.
10. Мовленнєвий закон риторики.
11. Закон ефективної комунікації.
12. Академічний жанр риторики.
13. Соціально-побутовий жанр риторики.
14. Лекційний жанр риторики.
15. Рекламний жанр риторики.
16. Ораторське мистецтво у Стародавньому Єгипті.

17. Ораторське мистецтво у Стародавній Індії.
18. Ораторське мистецтво у Стародавньому Китаї (Конфуцій).
19. Ораторське мистецтво у Стародавній Греції (Арістотель, Сократ, Платон).
20. Ораторське мистецтво у Стародавньому Римі (Цицерон).
21. Формування засад Середньовічного європейського красномовства.
22. Поняття морального закону.
23. Погляди Августина на предмет риторики.
24. Послання римського єпископа Климента.
25. Ораторське мистецтво в Україні.
26. Витоки давньоукраїнського красномовства (Київська Русь).
27. Українське красномовство у XIII-XVII ст.
28. Київська школа риторики XVII-XVIII ст.

#### Підсумковий модульний контроль 2

1. Українське риторичне слово за часів панування Російської та Австро-Угорської імперії.
2. Красне слово Т. Г. Шевченка – взіреть ораторського мистецтва.
3. Формування риторичної культури особистості.
4. Функція ораторства у сучасному світі.
5. Шляхи українського ораторського слова у XX ст.
6. Практичні аспекти риторики.
7. Методика та етапи підготовки промови.
8. Логіка та емоції у промові.
9. Ораторські прийоми у літературній мові.
10. Риторичні комунікативні ситуації у спортивній сфері: вітання, запрошення, подяка.
11. Риторичні комунікативні ситуації у спортивній сфері: вибачення, зауваження, побажання.
12. Риторичні комунікативні ситуації у спортивній сфері: листування.
13. Загальні вимоги до усного спілкування.
14. Мовленнєвий етикет українського народу.
15. Культура спілкування як умова формування особистості майбутнього вчителя фізичної культури.
16. Телефонна розмова.
17. Офіційні зустрічі.
18. Словесні формули ввічливості в українському мовленнєвому етикеті.
19. Типові помилки при вимові голосних звуків («акання», «укання»).
20. Чергування О та Е з І.
21. Звуки Г та Ґ.
22. Українські звуки ДЖ та ДЗ.
23. Два звукові значення літери В.
24. Тверда вимова звука Р наприкінці слова та складу.
25. Українські приголосні перед Е та И.
26. Шиплячі приголосні. Вимова звука Ч в українській та російській мовах.

## 6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Базова література

1. Абрамович С.Д. та ін. Риторика загальна та судова: Навч. посіб. – К., 2002.
2. Глазунов С.В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять: Навч. посіб. – Д.: РВВ ДНУ, 2001. – 144 с. + електронний аналог друкованого видання.
3. Молдован В.В. Риторика загальна та судова. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 320 с.
4. Сагач Г.М. Риторика: Навч. посіб. для студ. серед. і вищ. навч. закл.– Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2000.– 568 с.

### Допоміжна література

1. Антоненко–Давидович Б.Д. Як ми говоримо.– К.:Либідь,1991. –256 с. + електронний аналог друкованого видання.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Л.: Світ, 1990. – 232 с.
3. Бредемайер К. Искусство словесной атаки: Практическое руководство / Пер. с нем. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 190 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред.. В.Т.Бусел. – К.: Перун, 2002. – 1440 с. + електронний аналог друкованого видання.
5. Куньч З. Риторичний словник. К.: Рідна мова, 1997. – 344 с.
6. Молдован В.В.Судова риторика: Навч. посіб. - К.,1996.
7. Пиз Аллан. Язык жестов: увлекательное пособие для деловых людей. – М.: Ай – Кью, 1992. – 112 с. + електронний аналог друкованого видання.
8. Сергеич П.Искусство речи на суде. - М.: Юрид. лит., 1988. — 384 с. + електронний аналог друкованого видання.
9. Словник синонімів української мови: В 2 т. / А.А.Бурячок, Г.М.Гнатюк, С.І.Головащук та ін. – К.:Наук. думка,1999–2000.–Т. 1.– 1040 с.; Т.2.– 960 с.
- 10.Смолярчук В.И.Гиганты и чародеи слова. - М.,1984.
- 11.Сопер П.Основы искусства речи: Пер. с англ. – М.: Яхтсмен, 1995. – 416 с. + електронний аналог друкованого видання.
- 12.Станиславский К.С. Работа актера над собой // Собр. соч. в 8 томах. – М., 1955 - Т.2,3.
- 13.Судові промови адвокатів України. – К.: Адвокат, 2001.
- 14.Сучасний словник іншомовних слів Уклали: О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. – К.: Довіра, 2006. – 789 с.
- 15.Томан І.Мистецтво говорити. – К.: Політвидав України, 1986. –320 с. 16.Фразеологічний словник української мови: в 2 т. – К.: Наукова думка, 1993.
- 17.Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки: Навч. посіб. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 192 с.

### 7.Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.nip.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт кафедри суспільно-гуманітарних наук <http://www.tsatu.edu.ua/shn/>